

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
JOSEPH R. MICALLEF**

Seduta tad-29 ta' Mejju, 2008

Citazzjoni Numru. 388/1998/1

Josef **FARRUGIA**

VS

Christopher **CARABOTT**, u d-Direttur Ġenerali tad-
Dipartiment tax-Xogħlijiet Pubbliċi

Il-Qorti:

Rat l-Att taç-Ċitazzjoni mressaq fis-26 ta' Frar, 1998, li bih u għar-raġunijiet hemm imfissra, l-attur talab li din il-Qorti (a) issib li l-imħarrkin, jew min minnhom, jaħtu għall-ħabta li seħħet fi Triq Reġjonali fis-27 ta' Mejju, 1997, bejn il-karozza misjuqa minnu u dik misjuqa mill-imħarrek Carabott; (b) issib li huwa ġarrab ħsarat konsiderevoli; (ċ) tillikwida d-danni li huwa ġarrab; u (d) tikkundanna lill-imħarrkin, jew min minnhom, biex iħallsuh id-danni hekk imġarrbin. Talab ukoll l-ispejjeż tal-kawża;

Rat in-Nota tal-Eċċezzjonijiet imressqa fl-4 ta' Marzu, 1999, li biha l-imħarrek Christopher Carabott laqa' għall-azzjoni attriċi billi qal li huwa ma jaħti xejn la għall-ħabta u lanqas għall-waqgħa tal-attur, u żied jgħid li kulma ġara kien tort tal-attur innifsu billi ipprova jwettaq manuvra sperikolata fis-sewqan tiegħu;

Rat in-Nota tal-Eċċezzjonijiet imressqa fis-16 ta' Marzu, 1999, li biha l-imħarrek Direttur Ġenerali tad-Dipartiment tax-Xogħlijiet Pubbliċi laqa' għall-azzjoni attriċi billi qal li ma kellux x'jaqsam xejn mal-ħabta bejn iż-żewġ karozzi, u lanqas jista' jinżamm responsabbli għal min jistordi fi triq pubblika u jaqa' minn għoli minħabba f'hekk. Żied jgħid li fil-parti tat-triq fejn seħħet il-ħabta hemm ilqugħ tajjeb u kontinwu bil-ħadid (*guard rails*) u kif ukoll *bollards* tal-konkrit, u li huwa wettaq id-dmirijiet tiegħu li jżomm dik il-parti tat-triq f'kundizzjoni tajba u f'qagħda li ma kinitx ta' perikolu għal min kien qiegħed jużaha;

Rat id-degriet tagħha (diversament presjeduta) tas-26 ta' Mejju, 1999¹ li bih ħatret lill-kirurgu Frederick Żammit Maempel bħala espert mediku biex jeżamina lill-attur u biex jirrelata dwar il-qagħda fiżika tiegħu, u lill-Avukat Maria Dolores Gauċi bħala Assistent Ġudizzjarju biex tiġbor il-provi tal-partijiet dwar il-każ;

Rat id-degriet tagħha (diversament presjeduta) tas-16 ta' Ġunju, 1999², fuq talba li saret b'rikors imressaq mill-imħarrek Direttur Ġenerali fis-26 ta' Mejju, 1999, li bih ċaħdet it-talba tiegħu biex tħallih iressaq Nota tal-Eċċezzjonijiet ulterjuri;

Rat il-verbali tas-seduti miżmuma mill-Assistent Ġudizzjarju;

Rat ir-Relazzjoni tal-perit mediku mressqa fil-5 ta' Ottubru, 1999³ u minnu maħlufa kif imiss waqt is-smiġn tal-10 ta' Marzu, 2004;

---

¹ Paġ. 19 tal-proċess

² Paġ. 28 tal-proċess

³ Paġ. 127 – 9 tal-proċess

Kopja Informali ta' Sentenza

Rat in-Noti mressqin mill-imħarrkin fl-10 ta' Marzu, 2004, u fit-12 ta' Marzu, 2004, li biha talbu l-ħatra ta' periti mediċi addizzjonali;

Rat id-degriet tagħha tad-29 ta' April, 2004⁴, li bih ħatret lill-kirurgi ortopediċi Carmel Sciberras, Charles Grixti u Raymond Gatt bħala periti mediċi addizzjonali;

Rat ir-relazzjoni mressqa mill-periti mediċi addizzjonali fit-30 ta' Awissu, 2004⁵, u minnhom maħlufa fir-Registru bejn l-10 ta' Jannar, u l-25 ta' Jannar, 2005;

Semgħet ix-xhieda ta' wieħed mill-periti mediċi mressqa mill-imħarrkin in eskussjoni;

Rat in-Nota ta' Sottomissjonijiet imressqa mill-attur fis-17 ta' Novembru, 2005⁶;

Rat in-Nota ta' Sottomissjonijiet imressqa mill-imħarrek Direttur tax-Xogħlijiet Pubbliċi fis-6 ta' Jannar, 2006⁷;

Rat in-Nota ta' Sottomissjonijiet imressqa mill-imħarrek Christopher Carabott fid-19 ta' Jannar, 2006⁸;

Rat l-atti kollha tal-kawża;

Rat id-degriet tagħha tat-8 ta' Ġunju, 2006, li bih ħalliet il-kawża għas-sentenza;

Ikkunsidrat:

Illi din hija azzjoni għad-danni. L-attur jgħid li f'ħabta li seħħet bejn il-karozza misjuqa minnu u dik misjuqa mill-imħarrek Carabott, hu garrab ħsara kemm fil-karozza u kif ukoll f'saħħtu b'mod li baqa' jgorr debilita' li ma tfixx. Jgħid li hu ma kellu l-ebda ħtija f'dik il-ħabta, imma li l-ħtija hija tal-imħarrkin l-oħra, jew min minnhom. Dan jgħidu għaliex x'ħin intlaqat minn wara mill-karozza misjuqa mill-

---

⁴ Paġ. 132 tal-proċess

⁵ Paġġ. 141 – 7 tal-proċess (l-original tal-istess rapport jinsab f'invilopp f'paġ. 148 tal-proċess

⁶ Paġġ. 160 – 6 tal-proċess

⁷ Paġġ. 168 sa 174 tal-proċess

⁸ Paġġ. 176 sa 181 tal-proċess

imħarrek Carabott, tilef il-kontroll tal-karozza li kien qed isuq hu, baqa' diehel f'ħajt u, kif ħareġ mill-karozza xi ftit stordut, mar jistrieħ maċ-ċint tal-ħadid f'tarf it-triq u waqa' għal isfel m'ogħla xi seba' sulari. Billi ma ngħatax il-kumpens għall-ħsara u d-dannu li ġarrab, kellu jfittixhom it-tnejn;

Illi għal din l-azzjoni, l-imħarrek Carabott laqa' billi qal li hu qatt ma ħabat mal-karozza misjuqa mill-attur, u għalhekk jiċċad li huwa b'xi mod responsabbli għal dak li ġralu;

Illi, l-imħarrek l-ieħor id-Direttur tax-Xogħlijiet Pubbliċi laqa' billi qal li huwa ma jstax jinżamm responsabbli għan-nies li jaqgħu mill-għoli fit-toroq. Huwa responsabbli biss miż-żamma tajba tal-istat tat-toroq u ma hemm xejn x'juri li dik il-parti tat-triq kienet fi stat ħazin jew ta' periklu għal min jużaha;

Illi mill-fatti kif jirriżultaw mill-atti tal-kawża joħroġ li fis-27 ta' Mejju, 1997⁹, għall-ħabta tal-11.30 ta' filgħaxija, fi Triq Mikiel Anton Vassalli (parti minn Triq Reġjonali), San Ġiljan, qrib il-pont tas-Swieqi (magħruf bħala l-Pont Manwel Dimech), seħħ incident fejn il-karozza tal-għamla *Mazda 323 Saloon*, registrata EAF-365, misjuqa mill-attur baqgħet diehla f'ħajt. Riekeb mal-attur kien hemm wieħed Ernest Briffa li, mal-ħabta, wkoll ġarrab xi ġrieħi. L-attur, Briffa u l-imħarrek Carabott kienu spiċċaw mix-xogħol f'xi l-22.00 u kienu sejrjn dawra bil-karozza. L-attur kien qiegħed isuq fid-direzzjoni lejn Paceville, bl-imħarrek Carabott isuq miegħu karozza tal-għamla *Ford Anglia*, registrata BAD-745, li hu kien issellef mingħand missieru;

Illi malli l-karozza li kienu rekbin fiha l-attur u Briffa waslet biex toħroġ mill-mini qrib il-pont li hemm, il-karozza bdiet iddur bla kontroll u tkaħħlet ma' wieħed mill-pilastru tal-konkrit tal-istess pont u mbagħad waqfet f'nofs it-triq¹⁰. Il-karozza daħlet fiċ-ċint li jifred driegħ mill-ieħor tal-pont¹¹, u waqfet f'nofs dak id-driegħ bejn mogħdija (karreggata) u oħra ftit metri 'l bogħod, tħares fid-direzzjoni mnejn kienet

⁹ Dok "LM1", f'pag. 39 tal-proċess

¹⁰ Dok "LM", f'pag. 40 – 1 tal-proċess

¹¹ Dok "FM", f'pag. 104 tal-proċess

ġejja. Iż-żewġ dirgħajn tal-pont kienu mifruda minn xulxin b'fetħa m'usa' ftit ċentimetri bla lqugħ taħtha. Jidher li l-attur ħareġ mill-karozza tiegħu u waqa' mill-għoli tal-pont sewwasew mill-fetħa ta' bejn iż-żewġ dirgħajn tal-pont 'l isfel għat-triq li mal-wied tgħaddi minn taħt il-pont. Dak inhar l-attur ittiegħed l-isptar fit-taqsima tal-kura intensiva u għal xi jiem kien qiegħed jilagħbha mal-mewt. Dam l-isptar għal xi sitt xhur. Tul dak iż-żmien sarulu xi operazzjonijiet. Baqa' jidhol għal interventi kirurġiċi sa Diċembru tal-2002;

Illi dak inhar tal-incident, l-attur kellu tmintax-il sena u kien ilu biss ftit jiem li kiseb il-liċenza tas-sewqan. L-imħarrek Carabott kien ta' l-istess eta' u huwa wkoll kien ġabar il-liċenza tas-sewqan dak inhar stess, u l-karozza li kien qiegħed isuq kienet ta' missieru¹²;

Illi fi żmien l-incident, l-attur kien ilu f'impieg ma' kumpannija lokali ftit aktar minn sena u nofs. Wara l-incident, għamel sena u seba' xhur ma jidholx għax-xogħol, iżda ma tilifx l-impieg tiegħu u f'Jannar tal-1999 reġa' beda jagħmel l-istess xogħol mal-istess kumpannija¹³. Iżda jirriżulta li n-naħa tax-xellug ta' ġismu, b'wiċċu b'kollox, hija tista' tgħid bla ħajja (popletika jew spastika) u mtarrxa. L-attur għadu sal-lum ibati biex jitħarrek bla ma jingħata għajnuna. Minħabba l-qagħda mwiegħra tiegħu ma setax ikompli bl-impieg tiegħu; Illi l-kawża nfetħet fi Frar tal-1998;

Illi l-Qorti tgħaddi biex tagħmel il-konsiderazzjonijiet ta' xejra legali marbutin mal-każ u tibda l-ewwel biex tqis **min għandu jitqies responsabbli għall-incident**. F'dan il-każ huwa ta' siwi kbir li wiegħed jistabilixxi d-dinamika tal-incident. Dan qiegħed jingħad għaliex, filwaqt li l-attur isejjes il-każ kollu tiegħu fuq ħabta bejn il-karozza misjuqa minnu u dik misjuqa mill-imħarrek Carabott, dan tal-aħħar jiċċad li qatt kien hemm kuntatt bejn iż-żewġ karozzi u jgħid li dak li ġara kien kollu minħabba li l-attur m'għarafx jikkontrolla sewwa l-karozza li kien qiegħed isuq u, fuq kollox, dan minħabba li l-istess attur saq b'mod traskurat;

¹² Affidavit tiegħu 7.3.2001, f'paġ. 73 tal-process

¹³ Dok "J11", f'paġ. 112 tal-process

Illi mill-proċess verbal magħmul mill-Maġistrat Inkwirenti f'Diċembru tal-1999¹⁴, jirriżulta li l-imħarrek Carabott stqarr li hu u l-attur kienu qegħdin isuqu b'impika ma' xulxin, u li hu kien laqat b'mod ħafif il-karozza misjuqa mill-attur. Jirriżulta wkoll li l-attur qabeż b'mod imprudenti lill-karozza misjuqa mill-imħarrek Carabott. Dak il-proċess verbal jagħlaq bil-fehma li *"Kwindi ż-żewġ sewwieqa huma responsabbli ta' sewqan bla kont u għad-danni derivanti minn tali incident"*. F'dan ir-rigward, il-Qorti jidhrilha xieraq li ssemmi li, fin-Nota ta' Sottomissjonijiet tiegħu, l-attur jirreferi għal xi stqarrijiet li jgħid li l-imħarrek Carabott għamel mal-Pulizija waqt l-inkjesta. Il-Qorti ma tistax tqis dawk ir-riferenzi għaliex dak li jissemma fl-istess Nota ma joħroġx mill-provi u mill-atti tal-kawża. Kemm-il darba jingħad li Noti ta' Osservazzjonijiet m'għandhomx iservu la biex jissupplementaw provi li jmisshom ikunu tressqu fl-istadju xieraq tas-smiġħ tal-kawża u lanqas biex joħolqu kontestazzjonijiet jew linji difensjonali godda li ma jkunux ġew dibattuti qabel. Ta' min ifakkar li l-istadju tal-ġbir tal-provi f'din il-kawża baqa' għaddej għal qrib tliet snin u għalhekk kien hemm żmien biżżejjed biex kull parti tressaq ix-xhieda li dehrilha meħtieġa biex tipprova l-każ tagħha;

Illi minn dak li joħroġ mill-provi mressqa l-Qorti għandha għaliex taħseb li dak li seħħ jagħti stampa ta' avventura ta' bluha li ntemmet ħażin. Jirriżulta li l-attur, Briffa u l-imħarrek Carabott kienu ħbieb żgħażaġħ li jaħdmu flimkien. Joħroġ ukoll li l-attur u Carabott kienu għadhom kemm għalqu tmintax-il sena u kienu kisbu l-liċenza tas-sewqan f'dawk il-jiem. Kemm l-attur u kif ukoll l-imħarrek kienu qegħdin isuqu karozzi li m'humiex godda: l-attur kien xtraha, bl-għajjnuna tal-ġenituri tiegħu, bħala wżata xi ftit xhur qabel, filwaqt li l-imħarrek issellef il-karozza ta' missieru li kienet ilha bosta snin fuq it-triq¹⁵. Iż-żewġ mudelli jixhdu li ma kinux minn fost l-iżjed mudelli godda fuq it-toroq. Kemm l-attur u kif ukoll l-imħarrek kienu għadhom kemm spiċċaw minn xift tax-xogħol li beda madwar disa' sigħat qabel l-incident. Kien fteħmu li

¹⁴ Dok "MA", f'pagġ. 100 – 1 tal-proċess

¹⁵ Xhieda tiegħu fil-kontro-eżami 29.5.2002, f'pagġ. 106 tal-proċess

joħorġu biex jiddevertu. Kienu marru jieklu flimkien qabel ma rħewlha lejn Pačeville;

Illi mix-xhieda tal-passiġġier Briffa¹⁶ jirriżultaw dawn iċ-ċirkostanzi minnufih qabel l-inċident : (a) li Carabott kien qiegħed isuq warajhom; (b) li l-attur kien qiegħed isuq fuq ilmogħdija (karreġġata) tax-xelluġ; (ċ) li, f'ħin minnhom, l-attur ried jaqbeż karozza oħra li kienet quddiemhom; (d) li dik il-manuvra bdiet meta l-karozzi kienu għadhom fil-mina; (e) waqt li kienu għadhom fil-mina, l-karozza li kien riekeb fiha x-xhud tilfet il-kontroll u baqgħet miexja dritt; (f) li ma ħass l-ebda daqqa ma' karozza oħra meta sar l-inċident; (g) li l-attur ma kienx liebes iċ-ċinturin tas-sigurta'; (ħ) il-karozzi kienu għaddejjin b'veloċita' naqra għolja imma mhux eċċessiva. Joħroġ ukoll li, xi jiem qabel, l-istess xhud kien riekeb mal-attur u kellhom inċident ieħor qrib il-Marsa, meta l-karozza li kienu rekbin fiha lagħbitilhom. L-attur jiċhad dan l-episodju;

Illi l-fatt li l-attur kien għadu kemm kiseb il-liċenza tas-sewqan ftit tal-jiem qabel jispjega biċċa sewwa minn dak li seta' ġara fil-każ. Kif jgħid ir-Regolament rilevanti tal-Kodiċi tat-Triq¹⁷, "*Liċenza tas-sewqan taġħti l-kwalifika iżda mhux il-kapaċita'. Din tiġi wara esperjenza tajba, iżda min isuq għandu dejjem jevita li jkollu fiduċja żejda fih innifsu.*" Dan jgħodd iżjed meta jidher li kemm hu u kif ukoll l-imħarrek Carabott kienu qegħdin jagħmlu bħal speċi ta' taqtigħa bejniethom dwar min minnhom isuq l-eħfef u l-aħjar. Din il-"logħba" swiet qares u setgħet ġabet lil ħaddieħor fil-għali wkoll. Naturalment, dak li jingħad dwar l-attur jgħodd ukoll għall-imħarrek, li, bħalu, kien għadu jikseb il-liċenza tas-sewqan sewwasew dak inhar li seħħ l-inċident;

Illi, min-naħa tiegħu, l-imħarrek jisħaq li huwa qatt ma laqat lill-karozza misjuqa mill-attur, f'xi ħin waqt li l-karozzi kienu qegħdin jinsaqu fil-mini ta' Triq Reġjonali. Din il-pożizzjoni ma jidher li taqbel xejn ma' dak li l-istess Carabott (x'aktarx ukoll taħt ġurament) xehed waqt l-inkjesta maġisterjali, meta jidher li qal li f'xi ħin kien żgur li

¹⁶ Xhieda tiegħu 11.1.2000, f'paġġ. 54 – 6 tal-proċess

¹⁷ Reg. 103

I-karozzi tiegħu u tal-attur missew ma' xulxin. Iżda l-imħarrek jgħid ukoll li kien l-attur li qaleb il-korsija u ipprova jaqla' karozza li kienet quddiemu fuq il-korsija ta' ġewwa u ipprova jgħaddi bejnha u dik misjuqa mill-istess imħarrek, li kienet fuq il-mogħdija tal-lemin. L-imħarrek jgħid li l-attur għamel din il-manuvra għall-għarrieda. Carabott jisħaq li l-karozza misjuqa mill-attur kienet bdiet tperper u ddur waqt li kienu għadhom fil-mina u mbagħad baqgħet dieñla frontalment ġol-pilastru tal-pont. L-attur innifsu jistqarr¹⁸ li l-karozza tiegħu ma kellhiex daqqiet fuq in-naħa ta' wara tagħha. Filwaqt li x-xhud Briffa, kif diġa' rajna, wkoll jgħid li ma ħass l-ebda ħabta ma' xi karozza oħra sal-ħin li l-karozza li kien riekeb fiha stabet mal-pilastru tal-pont;

Illi f'dan il-każ, il-Qorti qed ikollha toqgħod fuq il-verżjoni ta' dawn it-tlieta min-nies. Ma tressaq ħadd barrani b'xhud li seta' kien qiegħed jara x'qed jigri. Ix-xhieda tal-attur f'it tagħti tagħrif ċert u l-ftit li jagħti jidher qisu inkoerenti, u dan għaliex huwa nnifsu jistqarr li ntilef minn sensih u li ma jiftakar kwazi xejn minn dak li seħħ. Il-Qorti żammet ukoll quddiem għajnejha li meta xehed l-attur kien għadu jbati mill-effetti gravi f'saħħtu, maħluqin (x'aktarx) bil-waqqgħa tiegħu mill-għoli. Min-naħa l-oħra, l-imħarrek Carabott qisu nqabad bejn żewġ verżjonijiet li ma jaqblux għal kollox ma' xulxin. Fil-verżjojn mogħtija minnu l-iżjed qrib l-incident (sewwasew meta xehed fl-inkjesta magisterjali)¹⁹ kien konvint li kien hemm kuntatt bejn il-karozza misjuqa minnu u dik misjuqa mill-attur. Sa tliet snin wara²⁰ kien qiegħed jisħaq li l-karozzi ma ħabtux iżda li, fil-ħin li l-attur għamel il-manuvra tiegħu, kienu viċin ħafna ta' xulxin;

Illi jibqa' x-xhieda tal-passiġġier Briffa li kien ħabib taż-żewġ sewwieqa. Dan kien xhud imressaq mill-attur, u wieħed jifhem li ma kienx xhud ostili. Ma ntweriex li kellu xi interess partikolari li jixhed favur jew kontra l-attur jew l-imħarrek Carabott. Il-Qorti fliet sewwa x-xhieda tiegħu, magħduda dik fil-kontro-eżami u ma sabithiex

¹⁸ Kontro-eżami tiegħu 22.3.2001, f'paġ. 77 tal-proċess

¹⁹ Dan kien f'April tal-1998 (xahrejn wara li kienet diġa' nfetħet din il-kawża)

²⁰ L-affidavit tiegħu għamli f'Marzu tal-2001

inkonsistenti jew inkredibbli. F'dik ix-xhieda, hija sabet aspetti fattwali determinanti li fuqhom tista' toqgħod biex tasal għall-fehmiet tagħha dwar dak li seħħ;

Illi l-Qorti tqis ukoll li huwa ammess li l-attur, f'xi ħin, kien qiegħed wara l-karozza misjuqa mill-imħarrek, u f'mogħdija 'l ġewwa minnu. Għalkemm mhux neċessarjament ikun warajha preċiż, imma jibqa' l-fatt li huwa kellu mixħuta fuq r-responsabbilta' ta' sewwieq li jkun wara sewwieq ieħor fil-konfront ta' dan. Dan iġib miegħu l-ħtieġa li jara sewwa x'ikun qiegħed iseħħ quddiemu (imqar mis-sewwieq li jkun qiegħed isuq fuq quddiem) u li jassigura li s-sewqan tiegħu ikun b'mod li f'kull waqt ma jikkawżax preġudizzju lil min ikun quddiemu²¹;

Illi minbarra dan, jidher li l-attur kien qiegħed jipprova jaqbeż karozza li kien hemm quddiemu fl-istess mogħdija. Biex jagħmel hekk, kellu joħroġ lejn il-mogħdija tal-lemin biex lil dik il-karozza jaqbiżha min-naħa t-tajba. Iżda dan kien ifisser ukoll li, biex jagħmel dik il-manuvra b'suċċess, ried joħroġ għal fuq il-mogħdija ta' barra fejn kien hemm il-karozza misjuqa mill-imħarrek Carabott. F'dan ir-rigward, biex seta' jaqleb minn korsija għal oħra, l-attur kellu wkoll jara li l-manuvra tiegħu ma twassalx lil min ikun qiegħed isuq warajh jew biswitu (fuq il-mogħdija l-oħra) biex isib ma' wiċċu sitwazzjoni ta' periklu għalih. Qlib minn korsija għal oħra hija meqjusa bħala manuvra li taf toħloq periklu²². Manuvra bħal din iġġib magħha l-ħtieġa ta' mġiba għaqlija mis-sewwieq li jrid jagħmilha, b'indikazzjoni xierqa minn qabel, u b'mod li ma jsirux spostamenti għall-għarrieda lejn naħa jew oħra li jifxlu lil min ikun wara. Fuq kollox, manuvra bħal din trid tinbeda wara li s-sewwieq li jkun sejjer jaqleb il-korsija jkun ra sewwa x'hemm madwaru. Iżda fuq kollox, il-manuvra tal-attur kienet waħda fejn, biex tirnexxi, ried tabilfors jaqbeż linja kontinwa bejn mogħdija u oħra. Dan kien minnu nnifsu għamil li jixħet piż u responsabbilta' kbira fuq min iwettqu²³. Minbarra dan kollu, fil-konfront tal-imħarrek

²¹ App. Krim. JGD 6.11.2002 fil-kawża fl-ismijiet *Il-Pulizija vs Zaffarese*

²² App. Inf. 9.11.2005 fil-kawża fl-ismijiet *Matthew Brincat vs Pio Lebrun*

²³ P.A. AJM 8.1.2001 fil-kawża fl-ismijiet *Martin Azzopardi et vs Anthony Ċiappara*

Carabott, il-manuvra li kien qiegħed jagħmel l-attur kienet waħda ta' sorpass min-naħa tax-xellug. Sorpass minn fuq in-naħa tax-xellug imur kontra r-Regolamenti²⁴, u bħala regola, m'għandu jsir qatt jekk mhux meta s-sewwieg ta' quddiem ikun sejjer jidħol fi triq oħra fuq il-lemin tiegħu²⁵;

Illi, indipendentement għalissa mill-kwestjoni jekk kienx hemm impatt bejn il-karozza misjuqa mill-attur u dik misjuqa mil-imħarrek Carabott, l-attur innifsu jistqarr ukoll li **waqt li kien għadu fil-mina** għamel tentativ biex jaqbeż karozza li jgħid li kienet quddiemu u qaleb minn fuq mogħdija. Din l-istqarrija, fil-fehma tal-Qorti, hija dikjarazzjoni ċara ta' ksur tar-Regolamenti tas-Sewqan. F'mina ma jista' jsir la sorpass u lanqas qlib minn mogħdija għal oħra²⁶. Huwa minnu li din hija ħaġa li wieħed jara ssir kuljum: b'daqshekk ma ssirx manuvra leċita;

Illi, fin-nota ta' sottomissjonijiet tiegħu, l-attur jagħmel l-argument li l-imħarrek Carabott kien qiegħed isuq b'heffa kbira u b'hekk kellu sehem biex seħħ l-incident. Il-Qorti tibda biex tgħid li jidher li l-attur innifsu ma kienx qiegħed isuq bil-lajma lanqas, tant li, f'xi ħin, seħħlu jaqbeż lill-imħarrek Carabott minkejja li, kif jgħid, kellu quddiemu karozza oħra li ried jaqbizha. Fit-tieni lok, Carabott kien qiegħed isuq fuq il-mogħdija ta' barra, fejn wieħed jistenna li t-traffiku li jkun għaddej fuqha jkun qiegħed jimxi b'heffa akbar minn dik li jkun miexi biha t-traffiku fuq il-mogħdija ta' ġewwa. Fit-tielet lok, mhuwiex biżżejjed li parti tallega li l-parti l-oħra setgħet kienet qiegħda ssuq b'heffa oghla minn dak permess mir-Regolamenti, biex b'hekk tgħabbi lil dik il-parti bil-ħtija għall-incident²⁷: incident tat-triq m'huiwix entita' astratta, imma ġabra ta' fatti li jkunu ġraw kif ġraw fis-sura u d-daqs tagħhom²⁸;

Illi meta wieħed iqiegħed dawn il-konsiderazzjonijiet fil-qafas taċ-ċirkostanzi fattwali li joħroġu mill-provi, wieħed

---

²⁴ Reg. 63

²⁵ P.A. DS 21.6.2002 fil-kawża fl-ismijiet *Gasam Insurance Agency Ltd. vs Jacqueline Galea*

²⁶ Reg. 258

²⁷ Ara, b'eżempju, P.A. GV 25.3.2002 fil-kawża fl-ismijiet *Elmo Insurance Services Ltd. vs Agostino Magro*

²⁸ App. Ċiv. 2.3.1964 fil-kawża fl-ismijiet *Cachia vs Conti et* (Kollez. Vol: XLVIII.i.163)

jibqa' bil-konvinzjoni li l-incident seta' ma seħħ xejn u li seħħ għaliex l-attur ma kienx f'qagħda li jevitah. Għall-kuntrarju, l-Qorti hija tal-fehma li kien l-attur innifsu li kien jaħti għal dak li ġara u dan għaliex saq bi traskuraġni, bla għaqaq, b'manjiera perikoluża u bi ksur tar-Regolamenti meta ma kienx għad għandu esperjenza tas-sewqan u meta wkoll għamel manuvra li setgħet ġabet ħsara lil sewwieqa oħra li seta' kien hemm fil-qrib. Il-fatt li, bil-manuvra tiegħu nnifsu bla provokazzjoni minn ħaddieħor, tilef il-kontroll fis-sewqan tal-karozza li kellu f'idejh iġib ukoll il-konklużjoni li huwa naqas mill-ħarsien ta' waħda mir-regoli ewlenin fis-sewqan, jiġifieri dik li s-sewwieq, f'kull ħin, irid iqis li jzomm kontroll tajjeb ta' dak li qiegħed jagħmel u ta' dak li jkun hemm fil-madwar;

Illi minn dawn il-konsiderazzjonijiet il-Qorti tasal għall-fehma li l-imħarrek Carabott m'għandux iwieġeb għal xi ħtija fl-incident li seħħ;

Illi l-attur iqiegħed ukoll biċċa mill-ħtija ta' dak li ġara fuq l-imħarrek l-ieħor ukoll. Huwa jgħid li kieku l-ilqugħ u ċ-ċnut tal-ġenb kienu kif messhom ikunu, hu ma kienx jaqa' għal isfel wara l-ħabta. L-imħarrek iwarrab din ix-xilja għax jgħid li ma jista' jitqies bl-ebda mod responsabbli għal dak li ġara. Il-Qorti ssib li hawn ukoll l-attur ma seħħux juri kif tassew id-Direttur imħarrek għandu jwieġeb għal xi responsabbiltà'. Għall-kuntrarju, intwera li mn'Alla kien l-ilqugħ u l-pilastri tal-pont li magħhom waqfet tistrieħ il-karozza misjuqa mill-attur biex evitat li l-istess karozza jiġrilha bħal sidha u tibqa' niezla 'l isfel hija wkoll fit-triq ta' taħt. Dak l-ilqugħ – li tiegħu u ż-żamma tajba tiegħu huwa responsabbli l-imħarrek Direttur – wettaq ix-xogħol tiegħu u żamm milli l-karozza tinqaleb għal isfel. Huwa minnu li l-istat strutturali ġenerali tal-istess ilqugħ ma kienx wieħed mill-aħjar²⁹, iżda ma tressqet l-ebda prova li dak l-ilqugħ kien ta' periklu għal min ikun miexi ħdejh. Fuq kollox, ma jidhirx li f'dik il-parti tal-pont kien maħsub li, normalment, ikun hemm nies mexjin matulu³⁰. F'dan ir-rigward il-Qorti tilqa' bħala f'posthom is-sottomissjonijiet tad-Direttur imħarrek;

²⁹ Ara d-Dok "OD" u x-xhieda ta' Oliver Debono 15.5.2001, f'pagġ. 80 – 3 tal-proċess

³⁰ Xhieda ta' Joseph Farrugia 15.5.2001, f'pagġ. 85 tal-proċess

Illi minbarra dan, hemm aspekk legali wkoll li jimmilita kontra s-sejbien ta' ħtija fil-persuna tal-imħarrek Direttur tax-Xogħlijiet Pubbliċi. Il-bażi tal-azzjoni attriċi, kemm fir-rigward tal-imħarrek Carabott u kif ukoll fir-rigward tal-imħarrek l-ieħor, hija waħda ta' ħtija akwiljana. Dan ifisser li l-attur irid jipprova tajjeb biżżejjed li, bejn il-ġrajja li tnissel il-ħtija u l-effett tal-ħsara mgarrba, hemm rabta kawżali. Mill-provi li tressqu tonqos il-prova li torbot lill-imħarrek Direttur tax-Xogħlijiet Pubbliċi mal-inċident. Lanqas ma toħroġ sewwa r-rabta bejn l-inċident u l-waqgħa tal-attur minn fuq il-pont għal isfel, ladarba l-karozza li kien qiegħed isuq mhux talli ma waqgħetx 'l isfel, imma marret lejn in-nofs tat-triq. Għall-Qorti, dan jista' jfisser waħda minn żewġ ħwejjeg: jew li, mal-ħabta, l-attur inbeżaq mill-karozza għaliex ma kienx marbut biċ-ċinturin tas-sigurta' (bħalma kien marbut sieħbu Ernest Briffa, l-passiġġier, li baqa' fil-karozza u kellu jinħareġ minnha bla bosta ġrieħi bl-għajnuna li tah l-imħarrek Carabott), jew li hu ħareġ minn ġol-karozza, u fid-dagħdigħa li kien fiha, mexa lejn iċ-ċint u straħ miegħu u għaleb 'l isfel. Fl-ebda waħda minn dawn iż-żewġ possibilitajiet ma tista' l-Qorti tara r-rabta kawżali bejn dak li seħħ u xi sehem li jgħabbi bi ħtija lid-Direttur imħarrek³¹. Lanqas ma huwa argument tajjeb il-fatt li, xi żmien wara, d-dipartiment kien waħħal xi *crash barriers* f'dawk l-inħawi, aktar u aktar ladarba dawn lanqas ikunu oġġla miċ-ċint innifsu;

Illi l-Qorti tifhem li l-attur għadda u għadu għaddej minn tbatija b'riżultat ta' dak li seħħ dak inhar, iżda minn dak li joħroġ mill-atti tal-kawża ma sabet xejn li jwassalha għall-fehma li dik il-ħsara għandu jaħti għaliha ħaddieħor jekk mhux l-istess attur;

Illi dan ifisser ukoll li l-Qorti ma tistax tikkundanna lill-ebda wieħed mill-imħarrekkin biex jagħmel tajjeb għall-ħsara mgarrba mill-attur, u għalhekk m'hemmx għalfejn tgħaddi biex tillikwida d-danni;

---

³¹ Ara, b'eżempju, App. Inf. 28.1.2008 fil-kawża fl-ismijiet *Joseph Saliba vs Sindku Kunsill Lokali San Pawl il-Baħar et*

Kopja Informali ta' Sentenza

Għal dawn ir-raġunijiet, il-Qorti qiegħda taqta' u tiddeċiedi billi:

Filwaqt li **tilqa' l-ewwel eċċezzjoni** ta' kull wieħed miż-żewġ imħarrkin u ssib li l-ebda wieħed minnhom ma jaħti għall-incident mertu tal-kawża;

Tiċhad l-ewwel talba attriċi għall-istess raġuni;

Għalhekk, **tiċhad ukoll it-talbiet l-oħrajn tal-attur** billi dawn huma konsegwenzjali għall-ewwel talba, **bl-ispejjeż** kontra l-attur.

Moqrija

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----